Могила Віта Іллівна,
викладач,
Оглезнева Юлія Геннадіївна,
викладач,
Сакевич Валентина Іванівна,
викладач,
Загорулько Галина Андріївна,
базовий методист,
Полтавський базовий медичний
фаховий коледж,
м. Полтава

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: РЕЗУЛЬТАТИ, ДОСВІД, ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ, ЕФЕКТИВНІСТЬ

Цьогоріч людство зіткнулося з серйозним викликом, вплив якого немає аналогів в історії, адже наслідки, спричинені всесвітньою епідемію коронавірусу, за їхньою безпрецедентністю можна порівнювати з небезпечними природними явищами чи катастрофами.

І зараз коронавірус продовжує змінювати життя людства, досить гостро та серйозно поставлено запитання: чи зможуть функціонувати соціальні сфери життя суспільства під час іноді тривалої самоізоляції, карантину та необхідності залишатись вдома на самоті?

До такого існування людство не було готове. Можливо, оволодіння викладачами інформаційно-комунікаційними технологіями, онлайн-інструментами роботи в останні десятиріччя було підготовкою до ситуації, що склалась, та змінило підходи до навчання.

Запровадження карантину на всій території України суттєво вплинуло на систему освіти та витіснило традиційні форми й методи. На перший план тепер вийшло дистанційне та змішане навчання з його перевагами та недоліками.

Для студентів та викладачів Полтавського базового медичного фахового коледжу перехід на дистанційну форму навчання був справжнім випробуванням. Такий формат викладання став кардинально новим. Традиційні форми навчання, до яких ми звикли, стали неможливими. Були вжиті заходи щодо виконання педагогічними працівниками навчальної, методичної, організаційно-педагогічної роботи: розроблення індивідуальних планів, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, способи викладання, застосування освітніх платформ для забезпечення безперервності навчання тощо.

Формат дистанційного навчання підштовхнув до використання цифрових технологій. Студенти й викладачі коледжу змушені були відразу перейти на дистанційну форму навчання. Викладання загальноосвітніх та деяких медичних дисциплін відбувалося онлайн на платформах Zoom та

Meet. Платформу Moodle студенти використовували для самоосвіти та виконання домашнього завдання, тематичного тестування з предметів.

Були проведені бесіди та круглі столи з викладачами й студентами про вплив карантинних заходів на стан підготовки студентів ПБМФК. Під час дискусії викладачі та студенти визначились з методами отримання якісної освіти в умовах карантину. Ця проблема актуальна й зараз.

Ми розуміємо, що восени почалася нова хвиля захворюваності і є ризик повернення студентів нашого коледжу до дистанційного навчання, тому вже зараз важливо оцінити і переосмислити те, що приніс нам карантин, зокрема його вплив на підготовку майбутніх фахівців.

Через пандемію викладачі та студенти були змушені почати використовувати сучасні технології незалежно від бажання. Саме цей практичний досвід дозволив вправно оволодіти цими навичками. Зауважмо, що технології вже давно стали невід'ємною частиною нашого життя, тож викладачі та студенти повинні вміти застосовувати цей інструмент незалежно від режиму навчання.

Деякі викладачі досі змушують студентів писати реферати від руки або ж переписувати матеріал з підручника, а потім оцінюють це. Таку методику вивчення матеріалу практикують як під час занять в очному режимі, так і під час карантину. Та чи є такі викладацькі підходи ефективними? Звичайно, ні. Слід пам'ятати, що ми навчаємо молодь іншого покоління, яка виросла в нових умовах ґаджетів та цифрових технологій.

Письмове дублювання тексту ніяк не допомагає студентам критично мислити. Викладання онлайн не буде ефективнішим за офлайн, доки викладачі не почнуть застосовувати методики викладання, які мають наукове підґрунтя. Це важливо для забезпечення високої якості освіти. Викладачі повинні підвищувати рівень своєї професійної майстерності, коледжі – підтримувати їх у цьому, а студенти – прагнути отримати знання.

У багатьох викладачів, які під час карантину дійсно намагалися зберегти рівень засвоєння навчальної дисципліни, підготовка до занять онлайн займала набагато більше часу, ніж до того. Деякі перевели спілкування зі студентами у письмовий формат, давши їм безліч письмових завдань і фактично відмовившись від проведення занять. Дехто взагалі рідко виходив на зв'язок зі студентами.

Необхідно наголосити й на тому, що деякі студенти проживають у сільській місцевості, де інтернет-зв'язок слабкий, а іноді відсутній. Ми зіткнулись з проблемою неможливості онлайн-навчання для таких студентів на платформах Zoom та Meet. Викладачі ПБМФК працювали з такими студентами іноді за допомогою мобільного зв'язку. Допомагала платформа Moodle, створена в ПБМФК ще до початку карантину.

Ще одна проблема, про яку нагадав коронавірус, – академічна доброчесність. За даними статистики, понад 90% студентів використовують у навчанні плагіат. Списують на іспитах, роздруковують готові письмові роботи з інтернету, купують їх, фальсифікують або вигадують дані тощо. Можна

тільки уявити масштаби фальсифікацій та копіювання під час екзаменаційної сесії онлайн.

Викладачі нашого коледжу стикнулись ще з однією проблемою: відсутність методики оцінювання, яка б унеможливила студентські недоброчесні практики. Педагоги разом створювали дієву систему, яка б допомогла забезпечити академічну доброчесність і сформувати відповідну культуру в студентів.

Не тільки ми, а й інші коледжі намагались взяти ситуацію під контроль та підлаштувати навчальний процес під умови карантину. Цей період, безумовно, був непростим для всіх, але такі кризи, як пандемія, мають і свої переваги. Наприклад, тепер є змога розширювати розуміння закладами освіти своєї автономії та отримувати необхідний практичний досвід, який у майбутньому сприятиме їх самостійності.

Ще одна проблема роботи в умовах карантину – це зміна умов праці. Ми знаємо, що більшість науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти України – жінки.

Коли на карантин закрилися школи й садочки, багатьох із них спіткала така ж доля, як і решту українок: робота з дому, виховання дітей і організація побуту. В Україні побутовими справами переважно займаються жінки. І хоча впродовж останніх п’яти років кількість тих, хто вважає, що домашнім господарством і вихованням дітей мають займатися жінки, зменшується, 83% людей досі переконані, що найважливішим завданням жінки є дбати про дім та сім’ю, а чоловіка – заробляти гроші (75%). Питання гендерної рівності й зараз нагальне в нашому суспільстві, й коледж не є винятком. Карантин ще раз довів важливість уважного ставлення до гендерного питання.

Епідемія коронавірусу виявила багато ключових проблем у фаховій передвищій освіті. Для того щоб перетворити проблеми на можливості, коледжі вже зараз мають моніторити, наскільки ефективно вони реалізують дистанційне навчання (у тому числі отримувати якісний зворотній зв’язок і від викладачів, і від студентів). Потрібно фіксувати й аналізувати як недоліки, так і успішні практики, обмінюватися досвідом з іншими коледжами, використати літні місяці для налагодження процесів дистанційного навчання.

Так, викладачі нашого коледжу активно формують курс вивчення дисциплін на платформі Moodle. Зрозуміло, що зараз дистанційне навчання –вимога обставин, хоча насправді воно збільшує доступність освіти, а змішане навчання – поєднання дистанційної і очної форми – цілком може стати нашим майбутнім, тому вже сьогодні ми маємо активно працювати над онлайн-уроками для забезпечення якості освіти.

Викладачі ПБМФК створили ефективну комунікацію завдяки онлайн-ресурсам, які можна використовувати як для повсякденного спілкування, так і для навчання на відстані. Популярні застосунки Viber, Telegram, Instagram, Facebook, Zoom, Moodle та інші мають безліч можливостей для всіх користувачів. Теоретичні заняття проводились в основному на платформах Zoom, Meet, а практичні – Moodle. Іноді завдання

студентам висилались у Viber. Зворотній зв'язок викладачі ПБМФК отримували у найзручніший саме для студентів спосіб. Усі студенти працювали дистанційно, але під час контролю було з'ясовано, що кожен студент працює у своєму режимі: хтось швидше, дехто повільніше.

Викладачам і студентам, звісно, потрібен час для адаптації, і я вважаю, що ми з цим успішно справились. На сайті нашого коледжу розміщено посилання на платформу Moodle, на яку завантажений необхідний навчальний матеріал з дисциплін по цикловим комісіям.

Так, викладачі комісії природничо-наукових дисциплін завантажили на платформу фондові лекції, презентації до практичних занять, робочі зошити, розробки самостійної роботи, посилання на відео в інтернеті тощо. Для контролю за виконанням домашнього завдання викладачі нашої циклової комісії під час дистанційного навчання віддавали перевагу тематичному тестуванню. Викладач історії України Оглезнева Ю. Г. завантажила тестові завдання за всіма темами. Слід зазначити, що тестові завдання студенти виконували одночасно, з обмеженням часу на виконання. Це дало змогу перевірити реальний рівень знань студентів групи з вивченої теми. Важливо й те, що студенти таким чином мали змогу підготуватися до ДПА у формі ЗНО.

Хочу зазначити, що для стимулювання зацікавленості у вивченні загальномедичних предметів викладачі використовували творчі завдання: виписування рецептів (викладач Могила В. І., предмет «Фармакологія та медична рецептура»), складання кросвордів (викладач Загорулько Г. А., предмет «Медична біологія»), складання ситуаційних задач (викладач Сакевич В. І., дисципліни «Анатомія» та «Фізіологія»).

На базі нашого коледжу працюють предметні гуртки. Під час дистанційного навчання, звісно, було складніше спілкуватися з гуртківцями та розглядати теми для поглибленного вивчення навчальних дисциплін. Незважаючи на деякі труднощі, у квітні 2021 року відбулась студентська наукова конференція в онлайн-форматі на платформі Zoom. Студенти змогли поділитись своїми досягненнями та результатами гурткової роботи.

Під час дистанційного завершення навчального року відбулась перевірка можливостей підготовки до іспиту КРОК. Студенти нашого коледжу активно готувались до ліцензійного іспиту, використовуючи програму K-TEST. Тепер можна з впевненістю сказати, що здобуття освіти дистанційно у розумінні сучасної молоді є необхідним атрибутом розвитку особистості.

Адміністрація коледжу, викладачі циклових комісій фахових та загальноосвітніх дисциплін, методичне об'єднання академнаставників систематично спілкуються онлайн, проводять наради, діляться досвідом роботи в нових умовах та здобутками. Нові виклики ми прийняли гідно, тож сподіваємось на успішне завершення навчального року.

Психологом ПБМФК Громовим С. В. проведене онлайн-опитування викладачів щодо необхідності швидкого адекватного реагування на ситуацію,

що пов’язана з запровадженням загальнонаціонального карантину при поширенні вірусу COVID-19.

Проведення онлайн опитування мало на меті реалізацію таких завдань:

– зібрати дані про ставлення викладачів до дистанційного навчання й підвищення фахового рівня під час карантину;

– визначити потребу в покращенні професійного рівня педагогів щодо використання цифрових засобів навчання та ІКТ для здійснення дистанційного навчання.

Приклади запропонованих питань: як особисто Ви організуєте дистанційне навчання; які онлайн-інструменти Ви використовуєте; скільки часу Ви витрачаєте на навчально-виховну діяльність; скільки часу Ви витрачаєте на підвищення власної кваліфікації; який відсоток студентів бере участь у виховних заходах дистанційно.

Проаналізувавши відповіді, можна зробити висновок, що викладачі та студенти адаптувалися до дистанційного навчання, про що свідчать відповіді на питання: наскільки особисто Ви задоволені дистанційним навчанням, інструментами, які застосовуються у коледжі (в умовах карантину). Результат: 49,5% повністю задоволені, 40,5% частково задоволені, решта не визначились.

Певні труднощі виникли під час дистанційного засвоєння клінічних дисциплін. Зрозуміло, що практичні навички важко не тільки продемонструвати на екрані, але й складно оцінити, як ними оволоділи студенти. Викладачі ПБМФК демонстрували навички з кабінетів клінічних баз за допомогою відеозв’язку, намагалися все робити самостійно на фантомах та муляжах. Студенти закріплювали отримані знання, переглядаючи відеофільми та презентації. Як тільки з’явилась можливість змішаного навчання, студенти у малих групах почали працювати на клінічних базах.

З’ясувалось, що найчастіше викладачі використовують такі застосунки для організації дистанційного навчання: Viber – 100%; Zoom – 81,7%; Meet – 65,5%; Moodle – 97,5%; «На урок» – 45,5%; Telegram – 20,5%, Atoms – 92%.

Для визначення основних онлайн-ресурсів дистанційного навчання було поставлено питання: «Чи використовуєте Ви онлайн-ресурси для організації дистанційного навчання під час карантину? Які саме?». Найчастіше вказували такі ресурси: авторські уроки на каналі YouTube – 45,0%; Prometheus – 65,5%; EdEra – 25,5%; онлайн-курси МОН з підготовки до ЗНО – 30,5%; Цифрова освіта «Дія» – 45,5%.

Відповіді демонструють обізнаність викладачів щодо різних засобів для здійснення навчання онлайн, але слід зазначити, що більшість викладачів обрала лише один або два варіанти ресурсів, тому нагальним є питання про необхідність ознайомлення їх із засобами, які забезпечують різні освітні потреби та реалізують різні завдання.

Результати опитування показують, що 100% викладачів здійснюють освітню діяльність в умовах карантину, що говорить про відповідальне

ставлення до своєї роботи працівників ПБМФК. Зрозуміло, що переважна більшість викладачів використала ті онлайн-інструменти, якими вона впевнено користувалась до запровадження карантину.

Необхідно зазначити, що викладачі всіх вікових груп систематично та активно займаються самоосвітою для забезпечення та організації дистанційного навчання.

Позитивним є те, що викладачі почали опановувати нові онлайн-інструменти та шукати зручні для себе та студентів навчальні платформи, що дозволять забезпечити групове дистанційне навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. https://cedos.org.ua/researches/osvita-v-umovah-pandemiyi-analiz-problem-i-naslidkiv/
2. https://chdtu.edu.ua/good-about-us/item/14831-dystantsiina-osvita-v-umovakh-karantynu-dumky-studentiv-ta-vykladachiv
3. http://6.zosh.zt.ua/organizacziya-dystanczijnogo-navchannya-v-umovah-karantynu-vymogy-ta-vyklyky-sogodennya/
4. https://osvitoria.media/experience/lajfhaky-z-dystantsijnogo-navchannya-najkrashhyj-dosvid-uchyteliv/
5. https://uacrisis.org/uk/rik-navchannya-v-umovah-pandemiyi-rezultaty-ochikuvannya-dosvid